

КІЛЬКІСТЬ ВОВНОВОГО ЖИРУ І ПОТУ У БАРАНЦІВ ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ

І.А. Мороз

Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф.Іванова “Асканія-Нова” – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Досліджено вміст жиру та поту у вовні баранців таврійського внутріпородного типу асканійської тонкорунної породи з різною складчастістю шкіри і характером вовнового покриву при народженні. У баранців з різною складчастістю шкіри за вмістом жиру та поту у вовні достовірної різниці не виявлено. Встановлено перевагу безпесижних баранців над баранцями інших дослідних груп за вмістом жиру у вовні на 1,4...1,9 %.

Ключові слова: баранці, складчастість, песига, жир, піт, співвідношення, забрудненість, вимитість.

Жиропіт - один із основних факторів, які захищають фізичні властивості вовни від шкідливої дії зовнішнього середовища (сонячна радіація, температура, вологість повітря), а також від потрапляння в неї механічних, мінеральних і рослинних домішок [1, 2]. Обгортаючи тонким шаром волокна, він допомагає їх склеюванню, утворюючи штапелі і косиці, а в цілому щільне руно [2]. Захисна роль жиропоту залежить не тільки від його кількості, але і від якості, обумовленої властивостями жиру і поту та їх співвідношенням [3].

М. Ф. Іванов відмічав, що жиропіт має велике значення для зберігання властивостей або якості вовни. Враховуючи кліматичні умови півдня України він обґрунтував необхідність створення овець асканійської тонкорунної породи з оптимальною кількістю жиропоту [4]. З.В. Спешневою та іншими науковцями встановлено, що вовна баранів-плідників асканійської породи вміщувала 42,0...43,0 % жиру, ярок – 20,0...25,0 %, переярок та маток 25,0...26,0 % від маси незнежирена митої вовни [6].

З метою підвищення продуктивності та поліпшення вовнових якостей овець в період 1979...1992 рр. у провідних племзаводах асканійської тонкорунної породи “Асканія-Нова”, “Червоний чабан”

Херсонської та “Атманай” Запорізької областей було створено методом чистопорідного розведення і схрещування з австралійськими мериносовими баранами таврійський внутріпородний тип [2].

У результаті схрещування в стадах племінних заводів підвищилися настриги чистої вовни на 0,9...1,2 кг і досягли 3,3...3,6кг, вихід митої вовни на 8,0...11,0 % і досяг 50,0...55,0 %, довжина вовни збільшилася на 1,5...2,0 см.

Використання австралійських мериносів сприяло зниженню у вовні помісей вмісту жиру і поту та поліпшення його захисних властивостей.

Матеріал і методика досліджень. У період ягніння вівцематок у ДПДГ “Асканійське” Каховського району Херсонської області (лютий – березень 2006 року) були оцінені новонароджені баранці за характером вовнового покриву та складчастістю шкіри і сформовані піддослідні групи. За типом вовнового покриву - п'ять: без песиги (БП) - 31, з короткою рідкою (КР) – 24, з короткою густою (КГ) – 5, з довгою рідкою (ДР) – 6, з довгою густою (ДГ) – 5 голів. За ступенем складчастості шкіри – три: малоскладчасті (С-) – 19, нормальноскладчасті (С) – 30, багатоскладчасті (С+) – 22 голови. Враховуючи, що мінливість більшості корисних ознак у тонкорунних овець (живої маси, настригу, довжини, тонини, густоти вовни та ін.) залежить як від спадковості, так і від умов годівлі та утримання, піддослідні тварини були забезпечені нормованою годівлею (норми ВІТу), а їх утримання організовано так, щоб природні властивості вовни, в основному збереглися.

Вміст вовнового жиру визначали екстрагуванням зразків вовни етиловим ефіром в апараті Сокслета за методикою ВНДІВК, 1979 [5]. Вміст поту – витяжкою зразків у дистильованій воді за методикою Кронахера, в модифікації Ігнатова Г.Л. 1973 р. Вміст мінеральних домішок у вовні визначали за методикою ВНДІВК, 1979 [5].

Результати досліджень. За вмістом жиру у вовні виявлено перевагу безпесижних баранців над баранцями інших дослідних груп, яка становить 1,4...1,9 % ($P > 0,95$) (табл. 1). Вміст поту у вовні безпесижних баранців, навпаки, був меншим і становив 23,0 % проти 23,1-24,3 % у баранців інших дослідних груп, що обумовило у них дещо краще співвідношення жир:піт (1:1,54 проти 1:1,72 – 1,77 у ровесників).

У 15-місячних баранців з різною складчастістю шкіри при народженні достовірної різниці за кількістю жиру, поту і співвідношенням жир:піт не встановлено.

Таблиця 1. Склад немитої вовни 15-місячних баранців

Група	n	Кількість жиру, %	Кількість поту, %	Кількість мінеральних домішок, %	Вихід чистого волокна, %	Співвідношення жир: піт
Характер вовнового покриву						
БП	31	13,3±0,51	19,5±0,62	15,4±0,93	51,8±0,92	1 : 1,54
КР	24	11,9±0,49**	19,5±0,76	15,6±0,90	53,0±0,95	1 : 1,73
КГ	5	11,4±1,09	19,6±0,65	19,5±0,92	49,5±1,56	1 : 1,77
ДР	6	11,5±0,83**	20,3±2,69	15,7±3,14	52,5±1,84	1 : 1,75
ДГ	5	11,5±1,46	19,3±1,78	18,0±1,95	51,2±1,91	1 : 1,72
Складчастість шкіри						
С-	19	12,9±0,68	19,7±0,76	16,7±1,12	50,7±0,99	1 : 1,63
С	30	12,1±0,52	19,0±0,68	16,0±0,97	52,9±0,97	1 : 1,64
С+	22	12,3±0,48	20,1±0,86	15,2±1,00	52,4±0,85	1 : 1,70

Відомо, що індикатором якості жиропоту є його колір (табл. 2). Піддослідні баранці в основному характеризувалися білим (50,0-62,5 %) та світло-кремовим жиропотом (50,0-37,5 %).

Про його достатню кількість та високі захисні властивості підтверджують показники ступеню забрудненості та вимитості штапелів (табл. 3). Найменшою забрудненістю характеризуються безпесижні баранці, у 96,8 % цих тварин забрудненість вовни на боку становить до 1/3 довжини штапелю. Найбільшу забрудненість штапелю до 1/2 його довжини і більше виявлено у 33,3 % баранців з короткою рідкою песигною.

Таблиця 2. Колір жиропоту та тип вовни баранців у 15-місячному віці, %

Група	n	Колір жиропоту			Тип вовни		
		білий	світло-кремовий	жовтий	австралійський	асканійський	проміжний
Характер вовнового покриву							
БП	31	61,3	38,7	-	41,9	3,2	54,9
КР	24	62,5	37,5	-	25,0	4,2	70,8
КГ	5	60,0	40,0	-	-	-	100,0

ДР	6	50,0	50,0	-	50,0	-	50,0
ДГ	5	60,0	40,0	-	20,0	-	80,0
Складчастість шкіри							
С-	19	57,9	42,1	-	21,1	-	78,9
С	30	63,3	36,7	-	36,7	3,3	60
С+	22	54,5	45,5	-	36,4	4,5	59,1

Таблиця 3. Ступінь забруднення вовни у 15-місячних баранців на боку

Група	n	Довжина вовни природна, см	Ступінь забруднення, %				Зона вимитості у % від довжини штапелю
			$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	
Характер вовнового покриву							
БП	31	13,24±0,39	9,7	16,1	71,0	3,2	16,1±1,10**
КР	24	13,25±0,45	4,2	12,5	50,0	33,3	15,8±1,55*
КГ	5	12,90±0,43	-	20,0	60,0	20,0	23,8±3,70
ДР	6	13,17±0,77	16,7	16,7	49,9	16,7	15,1±3,67
ДГ	5	12,70±0,87	-	-	80,0	20,0	16,6±3,54
Складчастість шкіри							
С-	19	13,45±0,54	10,5	15,8	63,2	10,5	17,7±1,99
С	30	13,25±0,38	10,0	10,0	60,0	20,0	16,6±1,38
С+	22	12,84±0,35	-	18,2	63,6	18,2	15,9±1,51

Встановлено, що у баранців з короткою густою песигною зона вимитості найбільша - вона займає 23,8 % від загальної довжини вовни на боку. За цим показником вони переважають безпесижних баранців і з короткою рідкою песигною на 7,7...8,0 (P>0,95, P>0,90).

Баранці з різною складчастістю шкіри при народженні теж значно відрізнялися за ступенем забрудненості вовни. Найменшою забрудненістю вовни характеризувалися малоскладчасті баранці, у 89,5 % яких відмічено проникнення бруду до третини глибини штапелю і лише у 10,5 % більше ніж до половини глибини штапелю. Серед нормальноскладчастих і багатоскладчастих баранців таких відмічено 18,2...20,0 %.

За зоною вимитості у баранців з різною складчастістю шкіри достовірної різниці не встановлено. Проте найменшою вимитістю характеризуються багатоскладчасті баранці (15,9 % проти 16,6...17,7 %).

Висновок. Безпесижні баранці за вмістом жиру у вовні мають перевагу над баранцями інших дослідних груп на 1,4...1,9 % ($P > 0,95$) і відповідно меншу забрудненість та вимитість вовни в штапелі. За вмістом поту, виходом чистого волокна достовірної різниці не встановлено.

У 15-місячних баранців з різною складчастістю шкіри при народженні за вмістом жиру, поту, виходом чистого волокна і співвідношенням жир:піт достовірної різниці не встановлено.

Список використаної літератури

1. Бледнов В.А. Использование австралийских мериносов в Хакасии / В.А. Бледнов // Зоотехния. – 1996. - №7. – С. 11-13.
2. Болотова Т.Г. Вовнові якості овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи / Т.Г.Болотова, В.В. Підгорний // Вівчарство. – 2004. – Вип. 30. – С. 110-113.
3. Занкевич О.Г. Особенности шерстной и мясной продуктивности австрало-асканийских помесей: дис. канд. с.-х. наук: 06.02.01 / О.Г. Занкевич. – Аскания-Нова, 1986. – 167 с.
4. Иванов М.Ф. Курс овцеводства / М.Ф. Иванов // М: Сельхозгиз, 1935. – 496 с.
5. Методические исследования количества и качества шерстного жира и пота / [под ред. Е.И. Лихачевой]. – Ставрополь, 1979. – С. 27.
6. Спешнева З.В. О наличии связи между крепостью и жиропотностью шерсти асканийских овец / З.В.Спешнева, Н.А. Карпова // Бюлетень научной информации. – 1957. - №4. – С. 7-16.